

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ČÍSLO 6.

ROČNÍK XVII.

ČERVEN 1936

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktoři: Brig. generál Mikuláš Doležal a podplukovník gšt. František Pohunek.

Podplukovník pěch. František Trutnovský:

Velitelská methoda a technika.

(Pokračování.)

K I. Předpoklady o nepříteli.

Z rozboru situace nepřítele jsme si vyvodili všeobecnou výkonnost sil a několik manévřů, které nepřítel může vzhledem k našemu úkolu podniknout. Aby mohl velitel předem stanovit účelný a účinný manévr, musí se pro některý možný manévr nepřítele rozhodnout, přijmout jej za podklad a podle něho přizpůsobit svůj manévr a uspořádat své síly k boji, neboť není možné předem nařizovat opatření pro všechny případy nebo přijmout manévr, který by se hodil pro všechny značně odlišné možnosti nepřítele. To však neznamená vylučovat ostatní možné manévry nepřítele, ale jen dát jim menší stupeň pravděpodobnosti nebo nebezpečí. Musí proto velitel stále s nimi i dále počítat a předvídat opatření v případě jejich uskutečnění, aby mohl pokračovat v provedení úkolu, ať se uskuteční kterýkoli předpoklad.

Jsmo-li v značné převaze proti nepříteli, bude zpravidla podkladem pro stanovení vlastního manévru předpoklad o nepříteli, který jsme si oklasifikovali jako nejpravděpodobnější, t. j. pro nás nejpriznivější, protože můžeme být odvážni a chceme vlastní akci dát ráz rychlosti, uvolnit velení. Je-li nepřítel v převaze, bude to obyčejně předpoklad ještě možný, t. j. pro nás nejhorší, podle něhož založíme svůj manévr, protože musíme být více opatrní a dát akci spíše ráz methodičnosti a mocnosti — soustředit velení. V obojím případě si však vyhradíme možnost nebo ji ponecháme podřízeným jednotkám podle jiného předpokladu, kdykoli se uskuteční.

Byla-li situace všestranně rozebrána a náležitě zhodnocena, je překvapení nepřítelem téměř nemožné, neboť činnost nepřítele bude se vždy více méně přibližovat našemu předvídání. Tím se značně usnadní řízení manévru a zejména se zvětší jeho rychlost v provedení — budeme dříve připraveni.

K II. Manévr.

Každá operace musí mít za podklad nějaký plán, jímž velitel všeobecně určuje, čeho chce dosáhnout a jakým způsobem; je základem celé operace.

Manévr v nejširším smyslu slova určuje způsob, jak má být užito sil, jimiž disponujeme v dané situaci, aby byl splněn úkol stanovený vyšším velitelem.

V praxi jde tu obvykle nejprve o rozdělení celkové operace, vedené na vzdálený cíl a po dlouhou dobu, na několik postupných operací (úsilí) v daném směru do hloubky, odpovídajících celkové výkonnosti vlastních prostředků, které provádíme tak, že si nejprve vzhledem k situaci nepřítele určíme účel každé z nich a jemu odpovídající stupeň úsilí, které vyznačíme v prostoru postupnými cíli nebo postaveními a v čase dobou jejich dosažení nebo udržení. Bude třeba pro nedostatek prostředků nebo jistotu úspěchů za nejmenších obětí odstupňovati úsilí při dobývání nebo hájení postupných cílů nebo postavení na určité prostory do šířky odpovídající výkonnosti vlastních prostředků, které provádíme tak, že si nejprve stanovíme a zhodnotíme prostor, jehož dobytí anebo udržení je nebo by mohlo být pro zdar provádění operace a pro její další využití nejvýznamnější, a pak, v němž lze dosáti největší výkonnosti zbraní s daným počtem sil; tato místa vyznačíme v prostoru směry a jim odpovídajícími pásmy a v čase dobou zahájení nebo ukončení operace.

Soustředění úsilí do hloubky a zejména do šířky ovládá celý manévr; uskutečňuje se všeobecně dvojím způsobem:

buď bezpečně silou — materiální převahou — tím, že soustředíme vždy, kdykoliv je to možné, větší síly nebo lepší jakosti a volbou vhodnějšího místa jim zajistíme lepší výkonnost a lepší souhru, než má nepřítel (kombinace sil);

nebo méně jistě překvapením — morální převahou — tím, že co nejdříve napadneme nepřítele ve směru (směrech) pro něj nevýhodném (bok sestavy), v němž nebude moci uplatnit větší síly (nepříznivý terén), a nedáme mu čas, aby je rozvinul.

Protože pak materiální převaha je bezpečnější a morální převaha mnohonásobňuje úspěch, budeme normálně oba způsoby kombinovat: kombinace síly a směru.

Abychom svedli boj co nejhospodárněji, budeme vždy, kdykoli to bude možné, usilovat zmocnit se co nejdříve nejúčinnějšího místa v sestavě nepřátelské nebo zabránit nepříteli, aby se ho co nejdéle zmocnil, a tím co nejrychleji dosáti rozhodných výsledků. Zároveň však budeme vždy, kdykoli to bude možné, útočit v nejvýhodnějším směru pro nás, t. j. v takovém, v němž lze rozvinout větší síly dříve než nepřítel a dosáti překvapujícího účinku zbraní, vyhnout se překvapení a zmenšit ztráty na minimum nezbytně nutné, abychom mohli dosažených výsledků v užít nebo přerušit boj, když se zdá nevýhodný (ztracen).

Tyto zásady platí pro manévr všech jednotek; jeho význam, rozsah v prostoru a v čase a počet možných kombinací se ovšem mění podle velikosti a jakosti prostředků, jimiž každý velitel disponuje. Ale je důležité ještě zdůraznit, že se každý velitel musí i v obraně rozhodnout předem pro nějaký manévr, i když nemá k tomu potřebných zpráv, neboť manévr předem stanovený dává veliteli možnost již od počátku řídit plánovitě boj, vyhnout se improvisaci a vést jej podle své vůle až do rozhodnutí. Jestliže však počáteční rozhodnutí může a musí být učiněno podle předpokladů, musí být během boje oplodněno čerstvými zprávami, podle nichž se přizpůsobí nebo pozmění původní rozhodnutí a definitivně se určí vhodný manévr.

Kombinace činnosti útočné a obranné v prostoru do hloubky a úsilí šířky.

Účelem vojenských operací je zničit nepřítele tak, aby nebyl schopen dalšího odporu, nebo jen rozložit a opotřebovat jeho síly s nejmenší ztrátou sil vlastních. Toho můžeme dosáhnout činností útočnou nebo obrannou, jež budou zpravidla vždy nadřazeným velitelem stanoveny, takže se skoro nikdy podřízený velitel o celkovém druhu činnosti své jednotky jako celku nerozhoduje. Může však být k tomu donucen nastalou situací za boje. Podkladem pro její určení je všeobecný poměr sil vlastních a nepřátelských, jejich taktická situace, t. j. pohotovost k boji, možnost použití sil vlastních a vlastností terénu, které tento poměr sil a jejich výkonnost zvětšují nebo zhoršují. Zkrátka je třeba vyvodit si z částečných závěrů z rozboru prvků správný názor na situaci. Formule, jsem-li slabý, útočím, svědčí o velké odvaze, ale hraničí se zoufalstvím a vede jistě ke katastrofě.

K operacím útočným se rozhodneme tehdy, když můžeme dosáhnout větších zisků než ztratit a získané výsledky nejen udržet, ale stupňovat je až do konečného rozhodnutí. To bude možné jen v tom prostoru a v té době, kde budeme moci nabývat dostatečné převahy nad nepřítelem, t. j. kde máme dříve mocnější prostředky (nejméně v poměru 2 : 1) nebo kde můžeme nepřítele překvapit, a to v obou případech aspoň v rozhodném směru, když můžeme převahu udržet a máme dostatečné síly k využití, nechceme-li se potkat s neúspěchem nebo jen s dočasným úspěchem, nebo utrpět ztráty neúměrné dosaženým výsledkům.

K defenzivním operacím se rozhodneme, když nás nepřítel předešel a předvídáme delší dobu k soustředění sil, jsme-li všeobecně slabší a můžeme se zesílit, když terén k útoku je nevýhodný a naopak lze ho využít k větší výkonnosti zbraní a k velkému opotřebování sil nepřátelských nebo když usilujeme o soustředění velkého počtu sil v útočném prostoru. Máme-li držet na místě, musí být poměr sil k nepříteli 2 : 3. Je-li poměr sil 1 : 2, nutno předvídat ztrátu terénu.

Jestliže se podřízený velitel o celkové činnosti vlastní jednotky nerozhoduje, přece musí vždy uvážít, zda může útočit neb bránit se v celém pásmu nebo jen na jeho části, pak, na jak velkém pásmu a v kterém prostoru. Za tím účelem bude srovnávat výkonnost vlastních prostředků a zbraní působících v jeho prospěch se zřetelem k vlastnostem terénu a zjištěné nebo předpokládané síle nepřítele. Z toho si pak vyvodí velikost pásma, v němž může rozvinout stupeň požadovaného úsilí; při tom nesmí ovšem zapomenout na prostředky, které musí obětovat v prospěch pásma pomocného.

Potom si ihned určí, v kterém prostoru to bude, a zda v jednom větším celku nebo v několika užších prostorech. O tom rozhodne všeobecně daný úkol, t. j. důležitost prostoru pro celkový manévr, pak účinnost dosaženého výsledku vzhledem k nepříteli (citlivost) a možnost dalšího využití, jistota a snadnost dosažení vzhledem k vlastnostem terénu, vlastní a nepřátelské sestavě. Jestliže to terén dovolí, bude vždy lepší dát nepříteli jednu velkou ránu soustředěnými prostředky v jednom větším prostoru. Je-li pásmo široké, takže provedené užití nemělo účinku na celé pásmo, nebo terén je značně rozčleněný, bude nutno udeřit současně nebo postupně v několika místech tak, aby se dostavil žádoucí konečný výsledek.

Postupné cíle.

Když jsme si stanovili celkové rozpětí útočné neb obranné činnosti, bude třeba rozhodnout, zda lze cíle nebo cílů, určených velitelem, dosáhnout rázem bez zastávky nebo postupně se zastávkami a jakým způsobem bude třeba ji uspořádat. Podobně tomu bude i v boji obranném.

Postupné cíle jsou odůvodněny jen tehdy, když to nějaké překážky (na př. přítomnost nepřítelů) a starosti o bezpečné a výhodné zdolání vynucují. Jinak jsou zbytečnou ztrátou času, znemožňují podřízeným velitelům využít příznivých situací a v ústupovém boji je vydávají v nebezpečí zničení, jemuž se chceme vyhnout.

Všeobecně je nutno si upamatovat, že každý velitel určuje postupné cíle pro podřízené jednotky jen tehdy, když jich potřebuje k uspořádání jejich akcí do hloubky, t. j. když vzhledem k síle dalšího zjištěného nebo předpokládaného odporu musí jeho jednotka, dříve než vyrazí k dalšímu postupu, přemístit gros svých palebných prostředků a jednotně vyrazit, tedy když je třeba k mocnému úsilí dříve změnit celkovou sestavu do hloubky a zajistit současnost vyrazení. Pak tehdy, když je třeba změnit sestavu do šířky pro změnu směru úsilí, hranic pásem činnosti (zasazení záloh) a když je třeba zajistit časový soulad mezi manévrem jednotek, aby se jeho účinek mohl projevit.

Není-li toto uspořádání činnosti jednotek nutné pro menší úsilí v prostoru do hloubky (menší odpor, kratší vzdálenost) nebo do šířky (menší a dočasná změna manévru) a pak v čase, t. j. nezáleží-li na současném vyrazení, není-li třeba uvést v soulad manévry palbou a pohybem, jde o místní akce, je to věcí podřízených velitelů, kteří si zvolí sami potřebné cíle.

Jsme-li v pochybnostech o síle odporu, můžeme cíl určit, ale s tou výhradou, že se na něm jednotky zastaví, jen když se předpoklad splní. Jsme-li jisti, že půjde jen o menší odpory, nebudeme určovat postupné cíle pod záminkou, že by mohly být jednotky při nestejném proniknutí do hloubky ohroženy s boku, protože bychom tímto postupným vyřizováním brzdili jejich elán.

Závisí tedy vše na tom, jaký předpoklad si učiníme o místě a síle odporu, z něhož si vyvodíme, zda bude nutno vedení pomocí postupných cílů více nebo méně centralisovat. Postupné cíle nesmějí být voleny šablonovitě, nýbrž jen vědomě pro přesně určený účel. Nesmějí být ani podceňovány, neboť nemůžeme-li včas soustředit prostředky a uspořádat jejich činnost pro nabytí převahy palby, jen vůle sama o sobě a kupy padlých nám je nenahradí; postup se zastaví proti naší vůli.

Podobně je tomu i v obranném boji, kdy bude nutno určit tím menší počet obranných postavení (tím dále od sebe), čím větší bude nepoměr prostředků k šířce pásma, neboť tím více bude nutno pro nedostatek času, které mohou jednotky získat odporem, manévry decentralisovat; značný vliv tu bude mít ovšem i vhodnost terénu k obraně.

Konečně je třeba upozornit, že postupné cíle nebudou vždy lineární čáry, musí být přizpůsobeny druhu manévru (průrazu, obchvatu) a terénu; protože jsou vždy východištěm k dalšímu boji, musí být vyznačeny tak, aby stavěly jednotku kolmo k dalšímu směru.

O nutnosti určení postupných cílů rozhoduje tedy vzdálenost cílů určených vyšším velitelem a výkonnost vlastních prostředků, před-

poklady o místě a síle nepřítele, vzhledem k nimž musí velitel zasáhnout do boje.

O volbě postupných cílů rozhoduje nejprve účel nebo účinek, pro který cíl volíme (přípravu k boji) nebo co jeho dosažením chceme dosíci (proražení neb obchvácení nepřátelské sestavy), pak potřeby zbraní za provedení a vlastnosti terénu.

O vzdálenosti a počtu postupných cílů rozhodují předpoklady o síle nepřítele, velikost vlastních prostředků a jejich praktická výkonnost, zvláště dělostřelectva. Je-li nepřítel slabý a naše síly velké, třeba být odvážný, decentralisovat boj pro rychlost a zastavit jej cílem, až síla odporu to bude vyžadovat; cíle budou od sebe vzdálené. Čím jsme my v obranném boji slabší, tím budou postavení vzdálenější. Je-li nepřítel, na něhož útočíme, silný nebo situace nejistá, třeba opatrnosti, centralisovat boj pro mocnost.

V centralisovaných operacích budou postupné cíle určené vyšším velitelem odpovídat celkové výkonnosti prostředků vlastní jednotky, takže bude obvyčejně třeba určit jen pomocné cíle s hlediska potřeb zbraní. V decentralisované akci bude nutno určit cíle jen s hlediska celkového manévru jednotky o výkonnosti prostředků a ostatní ponechat podřízeným.

Tak každý velitel dostává cíle se zřetelem na celkový manévru a možnosti své jednotky a určuje podle potřeby postupné cíle se zřetelem na svůj manévru a možnosti podřízených jednotek.

Směry.

Když jsme rozdělili operaci do hloubky a vyznačili si postupné cíle, bude zpravidla nutné, ať již můžeme útočit (bránit se) v celém pásmu nebo jen jeho části, stanovit ještě, jakým způsobem se jich nejspíše a nejvýhodněji zmocníme nebo je udržíme. Velitel vyšší jednotky určí nám směr, jímž vyznačil všeobecné úsilí naší jednotky jako celku. Ale tímto směrem není určen ještě manévru vlastní jednotky. Je třeba rozložit tento směr na směry podřízených jednotek, stanovit jejich vzájemnou účinnost se zřetelem k uskutečnění určeného účelu a jejich výhodnost s hlediska provedení podřízenými jednotkami.

Obyčejně bude nutno stanovit:

a) směr hlavního úsilí, který se vyznačuje tím, že směřuje přímo na místo určené vyšším velitelem, nebo na místa, jichž dobytí přispívá přímo k pádu určeného místa, že v něm lze co nejlépe rozvinout sílu a uskutečnit překvapení a tím dosíci jistých výsledků za nejmenších obětí;

b) směr anebo směry pomocného úsilí, který se vyznačuje tím, že směřuje na místo, jehož dobytím se usnadňuje akce v hlavním směru (svádí a upoutává palby jednotek na frontě a zálohy), podpírá a spojuje hlavní úsilí se sousedy, a že v něm lze poměrně s malými silami dosíci nejlepších výsledků.

Každá jednotka působí vždy jen v jednom hlavním směru úsilí v dané době, jež se však podle okolností kombinuje s pomocným směrem.

Volba směru.

Na volbu hlavního směru mají vliv:

úkol, t. j. směr stanovený vyšším velitelem, směr sousedů a doba, v níž má být dosaženo cíle;

sestava nepřítele a stupeň její přípravy k boji v daném prostoru, t. j. průběh linie nepřátelské (výběžky) a její rozpětí (křídla), velikost překážek v jednotlivých směrech, t. j. hustota a hloubka odporu (paleb), přirozené a umělé překážky, možnost zesílení neb prodloužení fronty zálohami a možné směry protiútoky;

terén, t. j. význam prostoru obsazeného nepřítelem pro účinnost manévru a jeho další rozvinutí (využití), který určuje nejúčinnější směr, pak vhodnost prostoru k snadnému a účinnému umlčování palbou a k jeho udržení, t. j. jeho odkrytost a uzavřenost (terénní příhrady) prostorů, jichž se má dobytí, výhodné základny proti nim s hlediska pozorování palby, skrytého umístění a přiblížení, pak vhodnost terénu k rychlému manévrování, k jeho zajištění a živění, t. j. skrytost a schůdnost za postupu, neschůdnost v boku, cesty a překážky, které určují nejvhodnější směr a nejmenší možnou šířku útočného pásma v daném směru.

Uskutečnit všechny podmínky je ideálem. Zpravidla se musíme rozhodnout pro nejpříjemnější směr, t. j. směr, v němž jistě dosáhneme žádaného účinku a učiníme vše možné pro zajištění převahy palby a překvapení, abychom šetřili vojska co nejvíce.

Pomocný směr v prospěch hlavního směru bude nejprve volen tak, aby směřoval na místo, odkud nepřítel nespíše může působit palbou nebo podnikat protiútok do pásma hlavního úsilí. S hlediska nepřítele pak skutečně významná místa, jichž ztráta by byla zkázonosná, a co možná křídla a boky, neboť ohrožením jich nejjistěji a poměrně malými silami můžeme nepřítele oklamat, zastavit jeho postup a tříštit jeho palbu a síly. S hlediska terénu budou to místa (terénní příhrady), jež dovolují dosáhnout hledaného výsledku s nejmenším počtem sil.

Pásma činnosti.

Když jsme si zvolili směry, určíme podle nich pásma činnosti bez zřetele na organizaci podřízených jednotek, a to nejprve pro hlavní směr a pak ostatní.

Jejich určení vyplývá přímo z definice, t. j. pro každý směr musíme přidělit takový prostor, který je obsazen a ovládán nepřítelem a kterého budou jednotky v něm působící potřebovat k své bojové (manévrovací) a palební činnosti a jejich řízení (velení), aby se ho mohly zmocnit nebo jej udržet, t. j. prostory pro umístění bojových jednotek, zbraní a pozorovatelů, z nichž lze výhodně v určeném směru působit, a průběžné komunikace pro přesun záloh, zásobování a evakuace.

Při tom dbáme, aby pozornost a činnost těchto jednotek nebyla tříšena a ohrožována jinými odpory neb útoky nepřátelskými, zejména v bocích, a co nejvíce bylo její řízení usnadněno. Za tím účelem dbáme co možná terénních příhrad.

Podobným způsobem určíme pásma i pro směry ostatní.

Hranice pásem budou vždy vedeny tak, aby výšiny, údolí, lesy, vesnice nebo větší část okrajů byly zahrnuty do toho pásma, které spíše ovládají a z kterých se dá lépe na ně působit. Zpravidla budou probíhat

místa, na něž dobře vidíme nebo jsou neprostupná. Po topografických hřbetech a prostředkem údolí je vedeme tehdy, když jsou tak úzké, že se nehodí k vedení většího úsilí nebo nehrozí tu velké nebezpečí.

Podle důležitosti směrů a naléhavosti na nich rozeznáváme:

hlavní pásmo útočné nebo obranné (pásmo hlavního úsilí), t. j. pásmo, na němž bude soustředěn tak velký počet sil (nebo bude největší naděje na překvapení), aby tu byl úspěch zajištěn. Toto útočné nebo obranné pásmo bude zpravidla menší než pásmo činnosti, neboť nikdy nemáme dost prostředků a je nutno je soustředit;

pomocné pásmo útočné nebo obranné bude mít jen tolik sil, kolik jich je nezbytně třeba k dosažení omezeného účelu v prospěch hlavní činnosti — omezené úkoly útočné nebo obranné, jako poutání místními útoky, využívání úspěchu, zadržení, střežení.

Hlavní pásmo má být v útoku co největší, t. j. je lépe útočit ve větším prostoru než na několika menších prostorech, neboť šířka pásma je úměrná polovině hloubky vniku. Naše akce bude mocnější, nepřítel nemůže tak soustředit palbu do širšího pásma a pak tvoříme menší počet nebezpečných boků. Ale někdy, když nelze ve zvláště terénu dobytím jednoho místa způsobit pád celého prostoru, nebo když terénní podmínky v jednom pásmu nejsou všude stejně příznivé a lze využít terénních příhrad k ochraně boků, budeme útočit i v oddělených pásmech útočných buď najednou nebo postupně podle prostředků.

K III. Rozdělení sil a velení.

Když jsme rozhodli, čeho chceme dosíci a jakým způsobem, a vyznačili jsme si toto rozhodnutí na mapě pomocí cílů a pásem (směrů), je třeba k provedení tohoto úmyslu (manévru) rozdělit sílu, určit velitele a uspořádat jejich činnost.

a) Rozdělení sil je vždy těsně spjato s manévrem, pro který jsme se rozhodli, neboť jen ony mohou naši myšlenku manévru uskutečnit. Odporuje-li mu nebo nedostatečně ji vystihuje, je manévr jen frází a dosavadní tvůrčí práce ducha neměla a nebude mít praktický význam.

Jde tu již spíše o organizační práci, již musíme věnovat právě takovou péči jako stvoření manévru. Provádíme ji postupně jen s hlediska manévru, bez zřetele na organizační uskupení jednotek všeobecně tímto způsobem.

Rozdělení sil do hloubky.

Nejprve si podle účelu postupných fází manévru a jejich intenzity (velikosti úsilí) rozdělíme síly do hloubky na 2—3 sledy tak, aby byla nejprve celkově zajištěna potřebná čelní síla v celém pásmu nebo pásmech přihlížejíce k jejich síle, výkonnosti sil vlastních a nepřátelských a podmínkám (terén a počasí), jež jejich činnost zlepšují nebo zhoršují bez zřetele na organizační jejich učlenění.

Toto všeobecné rozdělení sil provedeme pro všechna údobí manévru tak, že se nejprve stanoví potřebný počet praporů pěchoty u divise nebo vyšších jednotek u sboru a armády k provedení postupných operací se zvláštním zřetelem k hlavní operaci, pak potřebný počet dělostřeleckých oddílů k podpoře palbou a ostatních zbraní, jejichž pomoci je v té nebo oné operaci potřeba.

Zbývající síly zůstávají zatím v záloze (ve skupině všeobecné činnosti).

Co se týče členění sil do hloubky, třeba si pamatovat, že musí odpovídat stupni intensity manévru, závislému na poměru velikosti sil k šířce pásma, na jistotě situace a na vyhraněnosti terénu. Tak v přípravných operacích útočných anebo obranných, vedených na širokých frontách a majících omezený úkol ofensivní nebo defenzivní, musí být členění mnohem větší (větší zálohy) než v hlavních operacích útočných a obranných, aby bylo možno soustředit síly tam, kde toho bude potřeby.

Síla čelních sledů pěchoty a divisi musí vždy být úměrná velikosti účelu a překážky; největší bude v hlavních operacích útočných a obranných.

Síla záloh bude tím větší, čím situace je méně jistá a vždy úměrná velikosti záloh nepřátelských, jejichž odpory mají odstranit anebo útoky zastavit, a vždy větší než u nepřítele. Ale nejsou určeny k tomu, aby nebojovaly; musí být třeba všechny zasazeny v rozhodných chvílích.

Kromě bojových a palebných jednotek nutno mít v záloze i velitele.

Odstupňování sil do šířky.

Podle důležitosti pásem úsilí nebo směrů v každém pásmu, podle velikosti předpokládaných odporů nebo náporů a podle vlastností terénu provedeme potřebné soustředění sil a palby tak, aby bylo jistě dosaženo převahy a aby byla udržena na rozhodných místech a v rozhodující době, ale vždy se soustředí jen tolik prostředků, kolik jich může být uvedeno v činnost.

Nejprve se zajistí pásmo hlavního úsilí s hlediska rychlosti, nepřetržitosti a hloubky pohybu tím, že se přidělí potřebný počet posilových praporů a prostředků, zvláště tanků, doprovodného dělostřelectva a p., a umístí se v nich zálohy k manévru, k využití úspěchu nebo k jeho zastavení; pak se zajistí s hlediska palby potřebným počtem dělostřeleckých oddílů přímé podpory, všeobecné činnosti a skupin protibaterijních a střeliva pro ně, konečně s hlediska pozorování, spojení a zásobování.

Pomocné pásmo bude vybaveno prostředky nezbytně nutnými, ale vždy takovými, kolik je třeba. Nemáme práva žádat úsilí předem odsouzená k neúspěchu; obětovat někoho můžeme jen po dobrém uvážení.

Jejich síla bude stanovena podle účelu, kterého chceme dosáhnout, podle velikosti předpokládaných sil nepřátelských a podle povahy terénu. Máme-li málo sil, třeba nejméně zabránit nepříteli ohrožit provedení hlavní akce buď čelně nebo bočně do té doby, dokud se neprojeví. K této obranné akci přidělíme nutné prostředky v poměru 2:3 k nepříteli, můžeme-li ve větší vzdálenosti od hlavní akce připustit částečný ústup, stačí poměr sil 1:2. Někdy je výhodné zajistit pomocné pásmo jen nejnужnějšími silami a předvídat jejich zesílení palbou a zálohami.

Jde-li o oklamání nepřítele a o upoutání záloh, bude možné útočit jen na omezený cíl v omezeném prostoru a pak využívat úspěchu. K tomu bude třeba přidělit síly nejen pro obranu na celé frontě, ale i síly nutné k nabytí potřebné převahy k postupu, tedy větší síly, než tam může dát nepřítel, neboť i tu platí zákon o převaze palby.

a) Pro dvoubarevné listy speciální mapy:

Příloha.

Název listu	Práce kartografické					Práce reprodukční				Poznámka
	Zhotovení názvoslovného konceptu	Podklad pro opravy	Oprava situace, písma, terénu, kresba konceptu a originálu lešt	Revise	Celkový počet pracovních dní	Fotomechanická reprodukce, negativ, retuš, heliogravura s galvanoplastikou	Médirytina : retuš heliogravury situace, orámování listu, vypracování geografické sítě	Litografie : Výplň leš	Celkový počet pracovních dní	
4759 Senec	21 dní	revise z roku 1919	223 dní	20 dní	264	36 dní	42 dní	5 dní	347	Originál listu byl zhotoven opravou původní kresby rakouské speciální mapy 1 : 60.000. Opraveny jen nejhrubší nedostatků
3950 Karlovy Vary	14 dní	reamb. z roku 1927-28 evid. list	461 dní	21 dní	496	38 dní	200 dní	6 dní	740	Originál listu byl zhotoven opravou tisku na křídovém papíru v měřítku 1 : 75.000
4360 Vizovice	12 dní	evidenční list	154 dní	4 dny	170	36 dní	19 dní	6 dní	231	"
4257 Boskovice	14 dní	reamb. z r. 1920-22, revise z r. 1926, evid. list	533 dní	7 dní	554	38 dní	89 dní	6 dní	687	"
3756 Trutnov	15 dní	revise z r. 1922, evidenční list		12 dní	27		931 dní	6 dní	964	List byl opraven rytecky na měděné desce v měřítku 1 : 75.000
4468 Humenné	13 dní	evidenční list, reamb. z r. 1932		6 dní	19		123 dní	6 dní	148	"
4862 Ústí		maďarský mapový materiál	548 dní	7 dní	555			12 dní	567	Originál listu byl zhotoven opravou tisku na křídovém papíru v měřítku 1 : 75.000 list vytištěn prozatímně fotolitograficky

b) Pro barevné listy speciální mapy se stínovým terénem:

Název listu	Práce kartografické					Práce reprodukční				Poznámka
	Zhotovení názvoslovného konceptu	Podklad pro opravy	Nová kresba situace, písma a zhotovení originálu lešt	Kresba vrstevnic a stínování terénu	Revise	Fotoreprodukce heliogravura situace, kopie vodstva a vrstevnic pro médirytce, autotyp, zhotovení terénu	Médirytina : retuš heliogravury situace, rytí vodstva, rytí vrstevnic, vypracování geografické	Litografie : Výplň leš	Celkový počet pracovních dní	
3960 Sudice (5 barev)	21 dní	Nové měření z r. 1928	334 dní	222 dní	12 dní	66 dní	136 dní	6 dní	797	Listy úplně znovu kresleny v měřítku 1 : 75.000 situace i terén
3653 Varnsdorf (5 barev)	23 dní	reamb. z r. 1910	679 dní	420 dní	15 dní	66 dní	257 dní	6 dní	1466	

Plk. VZC. ing. F. Melichar: Poznámky k ukončenému přepracování speciální mapy měř. 1:75.000.

Všeobecná část (VR. roč. XVII. [1936]).

b) Organizace velení musí vyhovovat potřebám manévru, musí být přizpůsobena jeho rázu, šířce pásma, vlastnostem terénu a spojení.

Jednotky působící v témž směru a v téže terénní příhradě spojíme pod jednoho velitele, aby byla zajištěna jejich souhra (jednotnost úkolu a terénu).

Jestliže jsme v zájmu rychlosti decentralisovali manévr, musíme decentralisovat i velení, t. j. podpůrné a pomocné zbraně (dělostřelectvo, ženijní vojsko, jezdeckvo, letectvo) podřídíme přímo podřízeným velitelům. Byl-li manévr centralisován, ponecháme si je a sami budeme v zájmu větší výkonnosti řídit jejich činnost.

Je-li pásmo příliš široké, terén zvlněný a spojení nesnadné, bude velení buď úplně nebo částečně decentralisováno, t. j. velitel bude řídit činnost hlavní skupiny, pomocnou skupinu jiný velitel.

Zásadou je, aby velitel vždy sám zajišťoval velení nad celou jednotkou; decentralisace velení sil je vždy jen dočasná, pokud velitel nemůže být včas zpraven o situaci a učinit včas potřebná opatření.

c) Směrnice pro organizaci přípravy a provedení manévru budou vydány vždy jen pro počáteční operaci, když to pokládá velitel za nutné.

Budou se týkat podmínek umístění sil a zajištění jejich spolupráce.

Umístění sil bude stanoveno nejprve se zřetelem k požadované činnosti a pak skrytu a krytu.

Pro bojové jednotky se určí všeobecně předním okrajem východiště (postavení) nebo vyčkávací postavení, pro jejich zálohy jen všeobecné prostory; zároveň se určí doba, v níž musí být skončeno.

Pro dělostřelectvo přímé podpory (nebo divisi) se určí podmínky umístění, t. j. prostory, do kterých mají působit bez přemístění, a doba pohotovosti k palbě.

Pro ostatní dělostřelectvo se určí obvyčejně jen prostory; to je nejkratší.

Spolupráce mezi bojovými jednotkami palbou a manévrem do šířky a do hloubky je všeobecně zajištěna určenými směry a cíli, mezi křídly jednotek bude navržena veliteli zbraní.

Větší pozornost bude třeba věnovat spolupráci mezi bojovými jednotkami a dělostřelectvem a pak mezi jeho skupinami. Za tím účelem si velitel nejprve určí, které druhy paléb před bojem, za boje a po skončení fáze se mají připravit. Pak na mapě všeobecně vyznačí, na které prostory se do šířky a do hloubky provedou: to určí buď jen krajní mezí různých paléb anebo všeobecnými čarami. Na nich vyznačí největší hustoty do hloubky a do šířky (místa důležitá s hlediska celkového manévru) a soustředění paléb pro místní operace bez zřetele na to, kdo je bude provádět. Tato kostra rozvrhu palby bude doplněna podřízenými veliteli podle manévru a veliteli dělostřelectva, kteří navrhnou, kdo je bude provádět.

Co se týká ostatních zbraní, určí jen nejdůležitější úkoly a jejich pořadí naléhavosti (letectvo). Treba jen ještě nakonec zdůraznit, že se tyto směrnice vydávají jen pro počáteční operaci a budou vždy velmi stručné a povšechné (náčrt).

K IV. Zajištění manévru.

Účelem zajištění je:

a) chránit velitele, aby nebyl překvapen neočekávaným zá-
sahem nepřítele, aniž by mu mohl včas čelit, t. j. zajistit a udržet mu zvolený prostor, nutný k soustředění a uspořádání gros sil jednotky a k bezpečnému a nerušenému provedení daného úkolu, a získat čas k soustředění dostatečného počtu sil a jejich uspořádání pro nabytí převahy nebo za provádění boje, dokud se manévr hlavních sil neprojeví. To je taktické zajištění, jež se uskutečňuje strežením a obsazením zvolených anebo vynucených bojišť.

b) Chránit vojska, aby nebyla překvapena palbou letectva, pozorovanou palbou dělostřelectva, přepady lehkých oddílů, účinnou palbou kulometů za pohybu, aniž by včas mohla učinit opatření pro zmenšení ztrát. To je materiální zajištění, jež se uskutečňuje skrytím a uclněním jednotek, strežením prostorů a obsazením míst, z nichž by mohlo být vojsko ohroženo při přechodu ohroženými prostory, při rozčleňování a rozvinování na zvolených bojištích.

Zajištění manévru není problém tak jednoduchý, má-li být hospodárné a účelně vyřešen. Jsme-li nedostatečně zajištěni, musíme jít pomalu a opatrně, vydáváme vojsko ztrátám a sebe nebezpečí, že budeme za příprav k boji nebo za jeho provádění překvapeni a poraženi. Zajišťujeme-li se přes příliš, tříštíme síly, neboť nemůžeme vzdálené oddíly soustředit včas nebo užít jich k rozhodnému boji, akce pozbývá důrazu a dává možnost nepříteli učinit potřebná opatření. Obojí vede k neúspěchu. Umění je co nejméně sil obětovat na zajištění a co nejvíce jich soustředit k mocnému úderu tam a tehdy, kdy a kde jej chceme.

Zajišťovací síly musí být vždy přesně odměřeny a zrušeny ihned, jakmile jsou zbytečné. Užít poloviny sil k zajištění druhé poloviny je nemožné.

Zajištění se stanoví v praxi vždy se zřetelem k linii, na níž nepřítel nemůže postupovat bez ohlášení, zadržení (zpoždění), zastavení, nebo za níž musí být zatlačen. Tato čára je cílem pro zajišťovací oddíly. Je volena vždy se zřetelem k postupným cílům anebo směrům hlavních sil v prostoru a době buď pro potřeby taktického nebo materiálního zajištění.

a) Rozhodnutí k zajišťovacímu manévru bude vyplývat jednak z účelu (druhu operace), z potřeb stanoveného manévru hlavních sil, z vlastností terénu a možností nepřítele. Jde tu v podstatě o určení směrů a prostorů (cílů), které musí být zajištěny, doby jich obsazení a udržení a pak stanovení jejich poměrné důležitosti (stanovení směrů úsilí zajištění), jež nám budou podkladem k určení velikosti, složení a úkolů zajišťovacích sil.

Cíle (doby jich dosažení) a směry úsilí zajištění budou stanoveny v jednotlivých fázích se zřetelem k cílům a směrům hlavních sil tímto způsobem:

nejprve stanovíme potřeby zajištění (nutnost) a prostory (cíle), jež musí být obsazeny. To se děje tak, že uvážíme zranitelnost vlastní sestavy vzhledem k určenému nebo zvolenému směru za postupu a jejich pohotovosti k boji v určitých fázích (cílech) a podle dříve stanovených předpokladů možné směry zasažení nepřítele do čela a do boků.

Z toho si odvodíme sméry (prostory), které musí být zajištěny; pak podle zvlnění a pokrytosti terénu v ohrožených prostorech stanovíme minimální vzdálenosti (cíle), které musí být udrženy v dotčené fázi, nemá-li nás nepřítel ohrožovat palbou kulometů a dělostřelectva, zároveň nejvhodnější místa k obsazení (využití překážky). Konečně podle vzdálenosti vlastních jednotek vpřed a na bocích anebo nepřítele určíme nejvzdálenější prostor (cíl), do kterého můžeme posunout zajišťovací oddíl a využít ho k ústupovému boji.

(Přístě dále.)

Plukovník VZÚ. Ing. Frant. Melichar:

Poznámky k ukončenému přepracování speciální mapy měř. 1:75.000.

Přepracování i opravení rakouského vydání speciální mapy 1:75.000, dokončené v březnu 1936, bude v historii důležitých událostí VZÚ. vždy zaznamenáno na čestném místě. Není přeceňováním, zdůrazňuje-li se tato událost, neboť ukončení tak rozsáhlé, namáhavé a odpovědné práce toho vším právem zasluhuje. Vylíčením pracovních metod, jichž bylo při tomto přepracování užito, chtěl bych všem, kteří této mapy užívají, objasnit, jaké obtíže bylo nutno překonat, aby dílo, v době svého vzniku tak významné, bylo co možná tak upraveno, aby opět vyhovovalo dnešním pokročilým vojenským i technickým požadavkům. Takto nově upravená speciální mapa bude ještě mnoho let v užívání, a to dotud, pokud připravovaná nová speciální mapa měř. 1:50.000, jež bude zhotovena na podkladě nového vyměřování 1:20.000 a jejíž vydání je rozvrženo na několik desítek let, nebude úplně ukončena.

Dříve než pojednám o pracovních způsobech, jichž bylo při přepracování užito, zmíním se krátce, v jakém stavu byla speciální mapa měř. 1:75.000 po obnovení československého státu roku 1918.

Speciální mapa 1:75.000 Rakousko-uherské říše byla zhotovena v letech 1873—1890; podkladem k tomu byly topografické plány měř. 1:25.000 zhotovené v době III. vojenského mapování (1869—1887). Obsah listů speciální mapy, jež zobrazují naše území, byl zastaralý (50 i více let starý) a kromě nepatrných částí, buď nově měřených nebo reambulovaných,* po celou dobu neopravovaný a naprosto nevyhovující. Názvosloví místní a topické vlivem snah germanizačních a maďarisujících bylo nesprávné a neodpovídalo skutečnosti, a proto se uvažovalo brzy po ustavení československého vojenského zeměpisného ústavu o přepracování celého díla, aby co možná vyhovovalo změněným poměrům, při tom však aby práce spojené s opravami nebyly na újmu ostatních úkolů, jež měl náš mladý ústav splnit.

Základní podmínkou pro přepracování všech 189 listů speciální mapy, jež představují území republiky Československé, byl požadavek, aby v nejkratší době byly získány originály těchto listů s opraveným názvoslovím a co možná i situací, jež by byly způsobilé k reprodukci i heliograficky.

* Roku 1896 bylo provedeno zkušební fotogrametrické měření v oblasti Vys. Tater v rozsahu $\frac{1}{2}$ listu speciální mapy, r. 1897 byl nově měřen v měř. 1:10.000 voj. cvičný tábor u Milovic v rozsahu 80 km; v Čechách bylo reambulováno v letech 1909 až 1913 území podél saských hranic v rozsahu asi 12 topografických plánů měř. 1:25.000.